

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

De volmaakte offerande

Om de zonde teniet te doen door Zijnszelfs offerande

Hebreeën 9-26b

God heeft alles geschapen om Zijnszelfs wil. Om het Zelf te bezitten. Om er Zelf van te genieten. Om er Zelf door verheerlijkt te worden. Uit Hem, door Hem, maar daarom ook tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid.

Het was Gods scheppingsdoel dat al het schepsel aan Hem gewijd zou worden. En dan volkomen!

In het bijzonder geldt dat ook van de mens, als Zijn beeldrager. God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen, dat is in ware gerechtigheid en heiligheid, opdat hij God, zijn Schepper recht kennen, Hem van harte liefhebben, en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen (antwoord 6 Heidelbergse Catechismus).

God wilde dat de mens zich met heel zijn bestaan aan de Heere zou wijden.

Dat is nu offerande! De Heere liefhebben met heel ons hart en met heel ons ziel en met heel ons verstand en met al onze krachten.

Een liefde-offer, een offer van dankbare toewijding aan God zijn: dat was Gods doel met Zijn mens.

Helaas, de mens heeft aan dat heerlijke doel Gods niet willen beantwoorden. Hij heeft zijn hoge bestemming als Gods beeldrager verloochend. Hij heeft geweigerd een offerande voor zijn God te zijn. En zo is de mens een eer-rover van God geworden door Hem het offer te onthouden dat Hem toekomt.

Dat is nu onze zonde, dat we weigeren een offerande voor God te zijn.

En kan nu die zonde teniet gedaan worden, zodat een Gode-vijandig

mensenkind er weer lust in krijgt zich in hartelijke liefdedienst aan de Heere te wijden, zijn leven als een levend dankoffer in Zijn dienst te besteden?

Ja, Gode zij eeuwig dank: dat kan en dat gebeurt!

Hoor dan wat in onze tekst van Christus wordt gezegd: "om de zonde teniet te doen door Zijnszelfs offerande."

De eeuwige, eniggeboren Zoon van God heeft onze menselijke natuur aangenomen. En als de tweede Adam heeft hij God de eer toegebracht, die Hem toekomt. Hij heeft in volmaakte gehoorzaamheid Zijn leven aan de Heere gewijd als een levend dankoffer. Reeds van eeuwigheid had Hij Zich daartoe bereid verklaard: "Zie, Ik kom, o God, om Uw wil te doen; slachtoffer en brandoffer hebt Gij niet begeerd, maar Mij hebt Gij het oor doorboord!"

Zie, Ik kom om Uw wil te doen, om U en niet Mijzelf toe te behoren!

En Hij *is* gekomen en Hij *heeft* de wil van Zijn Vader gedaan en de Naam van Zijn Vader hier op aarde verheerlijkt.

En niet alleen heeft Hij Zichzelf in dadelijke gehoorzaamheid aan de Heere gewijd als een levend dankoffer. Om de zonde teniet te doen moest er meer gebeuren. Immers, door onze weigering om een offerande voor God te zijn kwamen wij onder het oordeel des doods. Het brandoffer, dat in de tempel op het altaar geheel verteerd werd, beeldde het af. Zoals die var in de dood ging, zo moest ook Christus Zijn ziel als een schuldoffer stellen. Zoals het bloed van de var vergoten en geplengd werd, zo moest ook Zijn bloed vloeien en gesprengd worden op al Zijn volk. Alleen dan

zou Zijnszelfs offerande volkomen zijn.

En ook deze offerande heeft Christus gebracht. Zie, Ik om o God, om Uw wil te doen! Mijn liefde en ijver brandt! Hoe word Ik geperst, totdat alles volbracht zij! Maar op Golgotha mocht Hij het uitroepen: het *is* volbracht!

En zo is Zijnszelfs offerande volmaakt!

En daarom kan in Hem een schuldig volk voor God bestaan. Maar dan ook alleen in Hem, in Christus. Buiten Christus is God voor de zondaar een verterend vuur! Wee ons, wanneer we die Zelfofferande van Christus versmaden en verachten in onbekeerlijkheid. Dan blijft er toch geen slachtoffer voor onze zonde meer over. Dan zullen we zelf moeten boeten voor onze schuld, dat wij geweigerd hebben voor God een offerande te zijn met heel ons bestaan.

Zalig, als diezelfde Christus, die het volmaakte offer bracht, door Zijn Geest ons die schuld als schuld leert zien en belijden en bewenen. Wee mij, want ik heb geen offerande willen zijn voor God, die toch alleen recht op mij heeft! Maar om dan in die weg met een verslagen hart door het geloof te leren rusten in dat enige, volmaakte offer van Christus, waarin de vrede met God wordt gemaakt.

Dan kan het niet anders, of het wordt nu ook onze lust, ons verlangen om ons leven weer als een levend dankoffer aan de Heere te wijden. Wij krijgen lust in Gods doel met Zijn mens. Wij krijgen Gods inzettingen lief. Wij gaan wandelen in een nieuwe gehoorzaamheid.

O ja, het is nog maar zo'n klein begin-sel. Het gaat met vallen en opstaan. Strijd en nederlagen. Als ik het goede wil doen, ligt het kwade mij bij. Maar de Heere houdt vast en richt op en helpt door. En Zijn dienst is een liefdedienst, die nooit verdriet.

En de dag, de doorluchte dag komt,

waarin God de Heere Zijn goddelijk hart zal ophalen aan een schare die niemand tellen kan, die van de eerste tot de laatste toe niets meer zullen willen en niets anders kunnen zijn dan één offerande tot eer van hun God.

Dan is de zonde volkomen teniet gedaan "door Zijnszelfs offerande"!

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

We werden deze keer verblijd met de opgave van 8 nieuwe abonnees, terwijl met de betalingen van de abonnementsgelden ook weer vele giften werden overgemaakt nl. het mooie bedrag van f 13.378,33. Zowel voor de opgaven van de abonnees als voor het overmaken van de giften, hartelijk dank.

Voor de school in Dundas ontvingen we aan giften van enkele abonnees f 60,- en verder van de kerkeraden van Rijnsaterwoude f 200,-, van Siegerswoude De Wilp f 100,-, van Oud Vossemeer f 343, 85, van St. Jansklooster f 125,50, van Alphen a.d. Rijn f 1.000,- en van Leerdam f 500,-. Namens het bestuur van de

school eveneens hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202. Postbank 704350.

Van de redactie

Urk Eben-Haëzer

In dit nummer wordt uw aandacht gevraagd voor het 100-jarig voortbestaan van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Urk, Eben-Haëzer. Moge de Heere deze gemeente in alle opzichten gedenken.

Ds. H.C. v.d. Ent

Ook een verslag van de afscheidsdienst van Ds. H.C. v.d. Ent. Binnen afzienbare tijd gaan hij en zijn vrouw Elburg verlaten en zich vestigen in Ameide. Geve de Heere kracht, lust en liefde om daar nog wat hulpdiensten te verrichten.

Ds. P. den Hartog

Ds. P. den Hartog werd door een ernstig hartinfarct getroffen. Er mag enig herstel zijn. Schenke de Heere verder al wat nodig is in alle opzichten.

Panddag

De volgende ontmoetingsdag zal D.V. gehouden worden zaterdag 9 april in het kerkgebouw van Sliedrecht-Centrum. 's Morgens aanvang half elf; Ds.

M. Vlietstra en Ds. H.C. v.d. Ent. 's Middags aanvang 2 uur; opening Ds. A. v. d. Weerd, spreker Ds. D. Slagboom en sluiting Ds. M.C. Tanis.

Nieuw dagboek

Dit dagboek is uitgegeven ten bate van de nieuwbouw van kerk en pastorie in Werkendam. Zeventien predikanten uit onze kerken hebben hieraan meegewerkt. Elke predikant behandelt een bepaald gedeelte uit de Bijbel, zoals de gelijkenissen of het leven van Hizkia. Ook voor de feestdagen en bijzondere gelegenheden zoals Doop, Avondmaal en Bid- en Dankdag zijn aparte overdenkingen opgenomen. Het dagboek telt 400 pagina's en kost bij voor-intekening slechts f 29,50. Na verschijning half maart kost het f 34,50. U kunt het dagboek bestellen bij diaken Egas, tel. 01835-5126, waar u ook een folder kunt opvragen of bij uw kerkeraad die ook een folder heeft.

Op deze wijze kunt u meehelpen aan de nieuwbouw van een zustergermeente en ontvangt u een bijzonder fraai dagboek voor weinig geld. Het dagboek leent zich bijzonder goed als geschenk van de kerkeraad bij het doen van belijdenis. In verband hiermee verschijnt het dagboek ruim voor Pasen. Maar ook bij andere gelegenheden kan het gekocht en/of weggegeven worden.

AvH.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter, Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" opzenden naar: Ds. A. van Heteren, Bruijgomstraat 2, 4251 EP Werkendam. Telefoon 01835-1113.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720-74202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Afscheidsdienst Ds. H.C. v.d. Ent

Donderdagavond 10 februari preekte Ds. van der Ent afscheid in verband met verleend emeritaat. Het kerkgebouw van de Gereformeerde Kerk aan de Vrijheidsstraat was geheel gevuld. Velen waren uit diverse delen van het land gekomen.

Na opening van de dienst met votum en zegenbede werd gezongen Psalm 2 de verzen 1 en 7. Na voorlezing van de apostolische geloofsbelijdenis werd Handelingen 15:22-35 gelezen. De tekst werd voorgelezen: "Vaart wel" de slotwoorden uit Hand. 14:29. Na het gebed werd gezongen Psalm 42:3, 4 en 5.

Vervolgens werd de afscheidsprek uitgesproken. Gememoreerd werd dat bijna acht jaar geleden het beroep naar Elburg mocht worden aangenomen. De bevestiging vond indertijd plaats door Ds. L.W. van der Meij. Ds. v.d. Ent was toen 67 jaar. De Heere had naar Elburg overgebogen met de

woorden uit Psalm 92:14-16 "Die in het huis des HEEREN geplant zijn, dien zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods. In den grijsen ouderdom zullen zij nog vruchten dragen; zij zullen vet en groen zijn, om te verkondigen, dat de HEERE recht is; Hij is mijn Rotssteen, en in Hem is geen onrecht." De waarheid van deze woorden is in de achterliggende jaren ondervonden. De Heere is immers een Waarmaker van Zijn Woord. Ds. heeft in de Elburgse tijd slechts een week in het ziekenhuis gelegen en was slechts drie zondagen verhinderd om te preken. In de mens valt niets te prijzen, die roemt, roeme in de Heere. Er mag alleen geroemd worden in vrije gunst. Hoewel we er nog goed uitzien, is de werkdruk zwaarder gaan wegen. Het is door de voorzienigheid Gods dat de gemeente van Ameide contact heeft gezocht, zodat daar nog wat gearbeid mag wor-

den na verlening van eervol emeritaat. De tekst werd genoemd: "Vaart wel". EEN AFSCHEIDSGROET

1. een woelige zee
2. een wankel schip
3. een wakend God

De tekst is geen koude groet. Zij is geïnspireerd, zij is Woord Gods. Wie de tekst gelovig mag verstaan, mag straks zalig gaan. We worden bepaald bij het slot van de brief aan Antiochië. Daar waren moeilijkheden gerezen. Het was een gemeente bestaande uit joden en heidenen. Er waren joden die de naleving van de wetten van Mozes door de heidenen voorstonden. Daardoor werd de gemeente beroerd. In verband daarmee werd te Jeruzalem de eerste generale synode gehouden. Besloten werd dat de heidenen de lasten van het Oude Testament niet zouden worden opgelegd. Wel dienden zij zich te onthouden van hetgeen den afgoden geofferd was, van bloed, van het verstikte en van hoerij. Aan het slot van de brief treffen wij dan de tekstwoorden aan. Letterlijk vertaald betekent de tekst iets van sterkte. Wel zo'n tien vertalingen geven de tekst weer met: vaart wel.

Varen doet denken aan water. Dan gaan de gedachten naar het verleden. Ds. heeft gemeenten aan het water mogen dienen: Werkendam, Rotterdam, Middelharnis, Katwijk aan Zee, Dordrecht en Elburg. De zee is groot, wijd en diep. Het is een beeld van de wereld. Er is een zee van mensen de eeuwen door. Stormen woeden op de zee. De zee geeft en neemt leven. Vooral in Katwijk is dat gezien. De zee is altijd in beweging, de mensen-zee ook. Voor de zondvloed gold het al dat al het gedichtsel der gedachten des harten van de mens ten allen tijde alleenlijk boos was. Na de zondvloed was dit hetzelfde. Maar de aarde zou niet meer door water vergaan. In Romeinen 3 staat duidelijk dat er niemand is die goed doet, ook niet tot één toe. Allen zijn afgeweken. De keel is een geopend graf. Slangevenijn is onder hun lippen. Vernieling en ellendigheid is in hun wegen. En de weg des vredes hebben zij niet gekend. Anno 1994 staan de volken tegen elkaar op. We hebben Psalm 2 vers 1 gezongen. De krant staat er vol van. Er is sprake van boze winden en een verbolgen zee. We lezen in Jesaja 27:20V "Doch de goddelozen zijn als een voortgedreven zee, want die kan niet rusten, en haar wateren werpen slijk en modder op. De goddelozen,

zegt mijn God, hebben geen vrede." Van nature zijn wij allen goddelozen. We werpen slijk en modder op. Zulken hebben geen vrede. Er is sprake van een woelige, woedende mensheid. Wat een vuil, slijk en modder via de pers en media. Het gaat onophoudelijk door. In het groot en in het klein. De Heilige Geest toont dat de wereld in mijzelf aanwezig is. De mens is niet zoals hij doet en spreekt, maar hij is zoals hij denkt. Wat de wereld in het groot is, is de mens in het klein. De grote oceaan is zout, maar een druppel uit de oceaan is ook zout. Het is een voorrecht eraan ontdekt te worden. Zonder bekering zult u in een zee van toorn omkomen. U vaart van nature naar de hel. Hebt u daar weleens aan gedacht? Er zijn twee wegen. De brede weg leidt naar het verderf en de smalle weg leidt naar het eeuwige leven. Een woelige, woedende zee en een woelige woedende mensheid. Bent u eraan ontdekt wat de Psalmddichter mocht zingen: Een stroom van ongerechtigheden had d'overhand op mij?

Antiochië was een klein plaatsje en er was een klein kerkje. De wereld is vol schepen van allerhande rederijen. Er zijn ook de Christelijke Gereformeerde kerken. Er varen schepen van de Chr. Geref. rederij. Het kerkje in Elburg is daarvan een klein scheepje. In 1988 heeft het een half jaar in het dok gelegen. Het is van binnen geheel vernieuwd. Op het kerkje, op de boeg staat: Vrede door het bloed des kruises. Zo'n acht jaar hebben Ds. en kerkeraad het scheepje van Elburg bestuurd. Het kompas was het eeuwigblijvende Woord Gods. Om het kompas te lezen heb je verlichte ogen door de Heilige Geest nodig.

Op een schip zijn veel soorten mensen. Er zijn verstekelingen, zij reizen mee zonder openbaar te zijn. Er zijn er die van het geloof schipbreuk lijden. We lezen in 1 Tim. 1:19v van Hyménus en Alexander. Wie de kerk verlaat, gaat overboord. Erg als de oorzaak is het niet eens te zijn met de waarheid. Er zijn drenkelingen. Zij komen uit de wereld in de kerk. Zij varen mee en je hoopt dat zij behouden worden.

Er is onrust door golven van wereldgelijkvormigheid. Daardoor waggelt en schommelt het scheepje. Men wordt zeeziek. De vraag wordt gesteld: Waar waren we heen? Men wordt ongerust. Men vreest dat het fout loopt. Er wordt gezegd: Er schiet van de Christelijke Gereformeerde

Kerk niets over. Dit hangt echter af van de Koning der Kerk, Die houdt Zijn Kerk in stand. Het schip kan niet vergaan. Dit geldt ook persoonlijk van Gods kinderen. Mag u er kennis aan hebben of bent u nog vreemdeling van genade?

Er gaan stormen over het levensschip heen. Menigmaal wordt het donker. David vreesde nog één der dagen om te komen. De discipelen hadden Jezus aan boord, maar zij vreesden te vergaan. Heere, behoud ons, want wij vergaan. De dagen der duisternis kunnen vele zijn. Wat is het benauwd wanneer de vraag rijst: Zou de Heere wel van mij afweten? Het is genade te ondervinden dat de wind des Geestes de nevelen wegdrijft. Het is de wijsheid des Heeren Zich een klein ogenblik te verbergen. Daardoor komt er schrik, maar het drijft naar de Heere uit.

Er werd gezongen Psalm 46:1.

"Vaart wel". Een woelige, woedende zee. Een woelige, woedende wereld. Een wankel scheepje. De Kerk is een klein kuddeke in de wereld. Dat kuddeke wordt benauwd, maar roept den Heere aan, Hij verhoort en doet in de rust ingaan. Allen varen wel die de Heere Jezus aan boord hebben. Voor de hemelvaart heeft het geklonken: En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld. Dat is een wonder. De Koning der Kerk heeft een wakend oog over Zijn Kerk. Hij slaat toch schoon oneindig hoog, op hen het oog, die need'rig knielen. Gods kinderen mogen de toevlucht tot den Heere nemen. Hij is hun Schuilplaats, hun Rots om in te wonen. Zij zijn veilig, want zij hebben 's Vaders Zoon aan boord, temidden van de woedende stormen. Zij hebben het veilig strand voor het oog. Dat is de taal des geloofs. Dit kent de wereld niet. De wereld gaat ten onder. De rijken van deze wereld gaan ten onder. Gods Kerk zal niet stranden, maar landen. Het geheim ligt in Christus, want Die staat boven alles. Hij heeft de gestalte van een dienstknecht aangenomen. Hij is heilig ontvangen en geboren, Hij heeft heilig geleefd. Hij heeft niets des doods waardigs gedaan. Hij is evenwel tot zonde gemaakt. De zonden Zijner Kerk zijn op Hem gelegd. Hij is in de zee van Gods toorn omgekomen. Hij is "buiten boord geraakt". Het gold van Hem in Gethsemané: Een Worm en geen Man. Tot driemaal toe heeft Hij gebeden of het mogelijk was dat de drinkbeker aan Hem zou voorbij-

gaan. Hij heeft die beker aanvaard in de tijd. Petrus heeft die beker met het zwaard van Zijn mond willen slaan. Christus heeft in het duister gehangen, drie uren lang. De verzenen zijn Hem vermorzeld geworden. De helse smarten heeft Hij gedragen. Hij heeft het uitgeroepen: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? Voor Hem geen antwoord. Het antwoord is voor de Kerk bewaard. Christus heeft het verworven dat die Kerk zou worden aangenomen als zeer geliefde kinderen. Het geldt van de ware gelovigen: Alsof zij alle gerechtigheid volbracht hebben. Christus heeft het ervaren wat al Gods golven en baren zijn (Psalm 42). Hij heeft de schuld van Zijn Kerk betaald. Hij is ten hemel gevaren. De Kerk kan, wil en zal niets betalen. Gods kind wil niet betalen ten koste van de Zaligmaker. Christus is in de hemelvaart Zijn Kerk voorgedaan. De kerker werd Zijn buit, Hij zag Zijn strijd bekronen. De kanttekening op de brief aan de Efeziërs spreekt van de zonde, de duivel, de dood en de verdoemenis die gevangen hielden. Als het ware door vier muren omsloten. "En ziet", dat is geeft er toch acht op, "Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld." De Kerk zal zalig landen aan de kusten van de eeuwigheid. Zij zal voorgoed verlost zijn uit de zee van de wereld. Er zal geen storm meer zijn. Zij zal van zichzelf verlost zijn. Dan zal zij eeuwig bij de Heere zijn, zonder zonde. Hij doet den storm bedaren;/ De golven zwijgen stil;/ Nu rijst de vreugd; de baren/ Zijn effen op Gods wil;/ Nu wijkt verslagenheid;/ Na zoveel angstig slaven;/ Daar God hen veilig leidt/ In hun begeerde haven.

Laat zulken eer bewijzen/ Aan 's HEEREN gunst en macht;/ En al Zijn wond'ren prijzen/ Voor 't menselijk geslacht;/ En dankbaar, bij 't gemeen/ God hun Verlosser noemen;/ En bij 's lands overheen/ Zijn naam en deugden roemen.

Het einde is de Heere verheerlijken. Zijn naam moet eeuwig eer ontvangen;/ Men loov' Hem vroeg en spa;/ De wereld hoor', en volg' mijn zangen;/ Met amen, amen na.

Daarom gemeente van Elburg, vaart wel. Classis Zwolle, vrienden overal vandaan, vaart wel. Wij danken de theologische universiteit voor de genoten opleiding. We hebben Gods hemelhoge goedheid mogen ervaren voor één waar niets van deugt. Wij zijn een nul en rollen naar de hel. De

één geldt voor Christus. Komt Die voor de nul te staan dan zijn we volmaakt in Hem, dan varen we eeuwig wel. Gemeente, vaart wel. Amen.

Het dankgebed werd uitgesproken en gezongen werd Psalm 107 de verzen 15 en 16.

Daarna werd de zegen opgelegd.

Als consulent en namens de classis spreek Ds. D. Slagboom van Doornspijk. Samen hebben we gestudeerd in Apeldoorn. Daar is al een band ontstaan. Student v.d. Ent stelde toen de vraag hoe het er voor stond voor de eeuwigheid. Na meer dan 41 jaar mag ik u toespreken. De geestelijke verbondenheid is al sterker geworden. U bent in Barendrecht tweemaal geboren. In de classis Dordrecht bent u het kerkelijke leven ingekomen. We woonden uw examen bij als deputaat uit Middelburg. Twee dingen zijn mij bijgebleven. Het eerste is dat een die naar geen aandacht aan zichzelf moet geven, maar wel aan Zijn Zender. Het tweede is dat de spits van de rechte prediking nooit voorbijgaat aan de vraag naar de vreze des Heeren, naar de persoonlijke beleving. U hebt de Knecht des Heeren mogen uitstellen. Zijn noodzakelijkheid, dierbaarheid en volkomenheid. Dit geschiedde in de prediking en op de kerkelijke vergaderingen. Een rijke Christus voor een arme en verloren zondaar. Het lijden van de Zaligmaker mocht u tekenen. U hebt niet geschroomd de twee wegen voor te houden en de noodzaak van de vreze des Heeren te verkondigen. U was recht op de man af. We wensen u met uw vrouw Gods zegen toe. Ik moet u ook de groeten van mijn vrouw overbrengen. Het is moedgevend voor u, voor Elburg, ja voor de Kerk des Heeren dat het welbehagen des Heeren voortgaat. Wie mag delen in de volvoering van dat welbehagen vaart wel.

Vervolgens sprak Ds. Tanis als vriend. Mijn gedachten vermenigvuldigen. In 1946 heb ik je voor het eerst gesproken. Er is een band gelegd. Vijf jaren hebben we onder hetzelfde dak verkeerd. We hebben in elkaars hart mogen blikken en elkaar mogen versterken. Het werd in het verleden gezegd dat het schip van Van der Ent zou vergaan. Maar de Heere is getrouw. Psalm 46 vers 1 is in uw levensboek onderstreept. Het is omlijst met goud en met de bloedkleur. In 1952 heb ik u in Werkendam toegeproken. Nu weer. Je hebt jezelf niet

gezocht. Je hebt geen mensen trachten te behagen. Je hebt je ziel overgehad voor de Naam des Heeren. U bent uitgediend, u hebt geen verplichtingen meer. Uw bevoegdheid is gebleven. U bent niet uitgesproken. Ik wens u toe nog een aantal jaren leerling van Christus te mogen zijn. We zijn bedelaars. Vaart wel met de uwen.

Daarna sprak de burgemeester.

Er zijn een groot aantal kerken in Elburg. U bent gekomen als aow-er en gaat weg op 75-jarige leeftijd. U bent niet uitgeblust. Ik heb over u gelezen in het kerkblad van het noorden. Er mocht in Elburg veel tot stand komen. In 1988 de inwendige verbouwing van het kerkgebouw. In 1993 plannen voor de verbouwing van het verenigingsgebouw. Die plannen zijn nu goedgekeurd. U was stimulator, stuurman wat materiële zaken betreft. U was recht door zee. Een man van formaat. U had gezag bij jong en oud. We zijn u erkentelijk voor het werk dat u in Elburg mocht verrichten. We wensen u nog goede jaren toe in Ameide. Vaart, wel, Gode bevolen.

Als laatste sprak ouderling Docter.

Hartelijk dank namens kerkeraad en gemeente. We hebben makkelijke kerkeraadsvergaderingen gehad. Dat komt omdat u een grote man bent met kleine kracht in uzelf. U was druk. U wees op het geloof als er moeiten waren. U hebt zich vrijgemaakt. U kunt rustig naar huis gaan. Maar de gemeente kan niet rustig naar huis gaan na al die preken. Het zal vreselijk zijn als er één hoorder verloren gaat. Het geldt ook van Ds.: Opgaan, blinken en verzinken. We zijn nu aan het verzinken toe. God heeft het goed gedaan in uw leven. Hij heeft u nooit laten staan. Het past in Hem te eindigen. Denk niet teveel aan het verleden terug. Dat zou moedeloos maken. Er was een predikant die met emeritaat ging en al zijn preken verbrandde. Er bleef één briefje over temidden van de as. Daar stond op geschreven: Het Woord des Heeren zal nooit ledig wederkeren. U gaat wel uit het oog, maar niet uit het hart. We hopen in de gemeente nog veel zegen op uw arbeid te mogen vernemen.

Mevrouw was actief op de vrouwenvereniging, met name als het verkoping was. Ook u hartelijk dank voor alles.

De hoop werd uitgesproken dat Ds. nog veel zou mogen preken. Dat door zou klinken dat deze wereld niets

waard is. Het beste komt nog. Toege-
zongen werd Psalm 121 vers 1.

Ds. van der ent zei de sprekers harte-
lijk dank. Wat gezegd is, is eigenlijk
te mooi, want wie ben ik? Als alles is
gedaan ben je nog maar een onnutte
dienstknecht. Daarom Gode alleen de
eer. Gemeente van Elburg, classis,
vrienden, aanwezigen, vaart wel.

Ds. A. van Heteren.

Herinneringen aan prof. G. Wisse

Mij is verzocht iets te schrijven over
wijlen professor G. Wisse. Persoon-
lijk heb ik hem nooit ontmoet. Een-
maal heb ik hem horen preken. Dat
was op zondagmiddag 19 augustus
1956 in de gemeente van Soestdijk.
Het kleine kerkje zat tot de laatste
plaats toe bezet. Hij was toen reeds 83
jaar. Er werd met grote aandacht
geluisterd. De preek was over Jacob te
Bethel. Van de preek weet ik mij ver-
der niets te herinneren. In zijn gebed
droeg hij de groten der aarde op aan
de Heere die een conferentie hielden.
Maar - aldus Wisse - daar konden we
weinig goeds van verwachten daar zij
vergaderden op de dag des Heeren.
Dit is mij altijd bijgebleven.

Bekend was prof. Wisse om zijn tijd-
redes. Dat kon hij als weinig anderen.
De laatste die hij gehouden heeft was
in de Koninginnekerk te Rotterdam
(die helaas nu is afgebroken). Het was
kort voor zijn sterven. Op 7 november
1957. Hij was toen ruim 84 jaar. Hij
sprak in de overvolle kerk over: "de
Russische kunstmaan bekeken door
een religieuze kijker".

Kort daarop is hij overleden. Name-
lijk op 19 november 1957. 's Avonds
om 11 uur hoorde ik het via de
nieuwsberichten door de radio. Net
tevorens las ik in de krant over zijn
inzet voor de verdrukke geloofsgeno-
ten in Spanje. Wat heeft hij zich daar-
voor beijverd. Hij is de grondlegger
van de SEZ (Spaanse Evangelische
Zending). Wat zou hij er zich in ver-
heugd hebben als hij zou weten wat

de SEZ nu allemaal mag doen!

Ik herinner mij dat nu wijlen prof. W.
Kremer op college ons vertelde dat hij
na de tijdrede van 7 november een
briefkaart had ontvangen van prof.
Wisse waarin hij schreef dat "die
kunstmaan hem geen goed had
gedaan". Echt Wisse! Kort daarop is
hij plotseling overleden. Als jongen
greep ik altijd naar zijn "Pastorale
brieven in de Wekker". Die werden
erg gewaardeerd. Hij had echt wat te
zeggen. Hij liet bijbels licht vallen
ook over het wereldgebeuren. Van
meerderen hoorde ik hoe gezellig hij
was als hij bij hen logeerde. Hoe
gewoon was hij en deed hij. Onlangs
hoorde ik van iemand waar hij ook
nogal eens logeerde, dat hij eens zei:
"Eerst was het student Wisse, toen Ds.
Wisse. En nu prof. Wisse. Maar ach,
zei hij, als ik verder niets had....".

Er zijn veel anecdotes over hem in
omloop. Hij was zeer humoristisch en
gevat. Ook hij had zijn zwakheden en
gebreken. Er wordt soms breed uitge-
meten over zijn hoogmoed. Bij velen
denk ik dat er vijandschap in verholen
ligt tegen de waarheid die hij mocht
brengen. Men weet alles aan te grij-
pen. De Heere zorgde ook voor tegen-
wicht. Hij zal er zelf de meeste last
van gehad hebben. En wie zijn wij?

Nu wil ik in verband hiermee één
anecdote vertellen. Toen Wisse ergens
had gepreikt klopte na afloop van de
dienst iemand op de deur van de con-
sistorie. Een broeder uit de gemeente
wilde de professor even spreken. U
hebt kostelijk gepreikt maar één ding
is jammer. En dat is, zegt Wisse. "Dat
u zo verschrikkelijk hoogmoedig
bent!". Waarop hij antwoordde: Ja,
dat is waar. U hebt gelijk. Dat heb ik
meegenomen uit het paradijs. Hij
keek hem recht in de ogen en zei daar-
na: en wat hebt u meegenomen uit het
paradijs? Hij was gauw verdwenen...

Nu is prof. Wisse van zichzelf verlost
en mag hij eeuwig de Koning kronen
wat hij op aarde wel heeft gewild
maar niet gekund. En nu kan hij en
wil hij niet anders.

Zijn Naam moet eeuwig d'eer ontvan-
gen.

Wijlen Ds. P. Beekhuis.

heid. *Dat betekent dus dat het grond-
patroon van het leven een voortduren-
de overtreding was van het Woord en
de Wet van God.* De zonde en de
zonde-uitleving bereikt een ongekend
vreselijke hoogte. Het is niet te
beschrijven hoe de ongerechtigheid
ook in onze 20e eeuw afschuwelijke
hoogten bereikt. Het zondaar zijn
openbaar zich in het verachten en ver-
werpen van al Gods heilzame gebo-
den. Daarbij stoort hij zich niet aan
Gods gerichten, integendeel hij spot
er op een vreselijke wijze mee. Ver-
volgens wordt het evangelie van Gods
genade in ongehoorzaamheid en on-
geloof verworpen. Bij het gemis van
God zoekt ieder mens de verzadiging
van zijn vlees op een goddeloze of
godsdienstige manier. Onbeschaamd
wordt erop losgezondigd. *De onge-
rechtigheid vermenigvuldigd, schreef
ik. Twee x twee = Vier. Vier x vier =
16 etc.* De mens der zonde leeft los
van de wet en de moraal. Geen band,
geen gezag, geen vaststaande normen
en waarden. Deze zedelijke verwilde-
ring en verloedering wordt op een
geweldige wijze door radio, televisie,
film, cabaret, onzedelijke lectuur en
boeken bevorderd. De mens hangt de
beest uit.

*Deze zedelijke verwildering ver-
moordt het leven, de ziel van ons volk.*
Het gezinsleven ontadeld, verwilderd
en wordt uiteengeslagen met alle
ellendige gevolgen van dien. Huise-
lijkheid, spaarzaamheid, ingetogen-
heid bij oud en jong is zoek. In kle-
ding en manieren komt openbaar, dat
men alleen leeft bij en in Edom. De
pretbehoefte en de uitgaansziekte kent
geen grenzen. Het ik-tijdperk viert
hoogtij. Nogmaals de ziel van het
volk zonder God en gebod versteent
in huwelijk, in gezin en samenleving,
tussen de volken onderling. Liefde en
verantwoordelijkheid zijn woorden uit
lang vervlogen tijden. De ene mens is
een wolf voor de andere mens. *En
waar in staat, kerk en samenleving de
wetten van God worden vertrapt hel-
pen menselijke wetten niet.* Immers de
autonome mens, die zelf bepaalt wat
goed en kwaad is, gaat al meer het
beeld van een menselijke duivel ver-
tonen. Het is eigenlijk met geen pen te
beschrijven, hoe van dag tot dag de
Godverzaking toeneemt, ondanks alle
gerichten rondom ons. De moderne
mens danst ondanks alles bij dag en
nachtconcert naar de hel.

Of er nu tien- en honderdduizend om-
komen in oorlog, rampen of de hele
aarde al meer op een wildernis gaat

De toekomst van de Zoon des mensen (2)

In het teken van de val

Wij schreven, dat de eerste les, die
geleerd wordt uit de vergelijking, dat
de dagen van de Zoon des mensen
gelijk de dagen van Noach zijn, is, dat

de menselijke geschiedenis zich zal
terugbuigen naar haar aanvang. Alles
komt te staan in het teken van de val
van de mens. In de dagen van Noach
vermeerderde zich de ongerechtig-

lijken of de donderwolken zich al dreigender boven ons samenpakken..... pret, feest, muziek, dans, uitspatting op seksueel gebied in huis en buiten huis, in het verborgen en openbaar het moet door gaan.

De weergekeerde dagen van Noach. Maar het blijven toch de dagen van Noach. De Heere is komende met het slotwoord. Het laatste woord zal aan God zijn. Dat zal ontzettend zijn voor de goddeloze tent van Lamech, maar eeuwig heerlijk voor de Ark van Noach.

Het einde aller dingen is nabij

Het punt van vergelijking ligt namelijk ook in de onverwachte en plotse-linge komst van de Zoon des mensen, Jezus Christus. Zoals het gericht de mensen in de dagen van Noach overviel, zo zal ook ons het gericht overvallen. Op de akker, op het bed, in de molen, midden in het dagelijkse leven en bedrijf zal onverwacht de bazuin klinken. Wij hoeven op geen enkele wijze te speculeren over het hoe van deze gebeurtenis, waarbij alles een eeuwig halt zal worden toegeroepen om dan over te gaan tot de voleinding en de heerlijke eeuwigheidsbedeling. Wederkomst is niet alleen gericht voor de goddelozen, maar ook een heerlijke blijde boodschap voor allen, die de verschijning van de Heere Jezus Christus hebben lief gekregen.

Hoe nodig is het echter om te waken. Waakt dan, want het einde aller dingen is nabij. Wij moeten ons niet laten misleiden door allerlei geesten, vreemde leringen die ons afvoeren van de eenvoudige waarheid van Gods Woord aangaande deze dingen. Wij moeten ons voor- en toebereiden op de dag van de toekomst van de Zoon des mensen. Er zullen verschrikkelijke dingen plaatsvinden. *Wij bevinden ons nu na de grote heilsfeiten in het laatste stadium van het wereldproces en gaan nu regelrecht aan op de Wederkomst des Heeren.*

Het is bijbels geboden te letten op de tekenen der tijden. In de Openbaring aan Johannes op Patmos hebben wij een gedeelte uit Gods Woord, waarin sprake is van de ontvouwing van de Raad des Heeren met betrekking ook tot de laatste dingen, die haast moeten geschieden.

Immers, de Openbaringen beschrijven ons de handelingen van de verhoogde Christus in de geschiedenis van het wereldproces zoals deze zich voortbeweegt naar Gods Raadsplan, tot de voleinding met als middelpunt de

Heere Jezus Christus in Diens verwerping of erkenning.

Johannes gebruikt dan in zijn schrijven beelden en woorden, die aan de Oud-Testamentische bedeling doen denken. Ook daarin zien wij de eenheid van de Heilige Schrift.

Zijn boodschap ontleent hij door de inspiratie van de Heilige Geest aan één of andere gebeurtenis in zijn tijd. Zo'n gebeurtenis wordt in haar dieper liggende zin beschouwd. Dat is het profetische van de Openbaringen. Al de gebeurtenissen ziet Johannes als verschijnselen uit een beginsel, hetwelk zich in de loop van de geschiedenis herhaalt en ontwikkelt.

Het verloop van de wereldgeschiedenis is als een proces dat zich steeds omvangrijker herhaalt. Het blijvend karakter achter de verdwijnende verschijnselen wordt getekend. Het doet dienst om een gedachte vast te leggen, die aan iets ten grondslag ligt. De vorm, de manier moge zich wijzigen, maar alle eeuwen door is het dezelfde

zaak. Het is als een ronddraaiende beweging, maar dezelfde zaken komen aan de orde, maar al breder in omslag tot in de natuurverschijnselen toe. Al meer omvattend, al meer in het groot, al intenser en aantastender. Alles gaat in het groot in de geschiedenis, de cultuur, staat en maatschappij, maar ook op godsdienstig en religieus gebied, almeer totalitair.

Dit loopt uit op een totaal drama, een werelddrama in bloed en vuur, waarbij alles in de vuuroven van het Godsoordeel komt. En dat zal zo komen, dat de mens daarbij betrokken zal wezen in zijn vonnis wat hij zelf opriep om het ook aan zichzelf te helpen voltrekken; het zal het logische gevolg zijn van de beginselen des ongeloofs en Godverzaking, waaruit hij zelf verkoren heeft te leven (G. Wisse).

Wordt vervolgd.

Katwijk aan Zee, Ds. J. Veenendaal

Een eeuw voortbestaan

Gedenken voor Urk, Eben-Haëzer

Graag geven we in ons blad aandacht aan een bijzonder feit voor de Christelijke Gereformeerde Kerk van Urk, Eben-Haëzer. Daarbij denken we aan het honderd jarig voortbestaan, dat dezer dagen herdacht werd. Om precies te zijn: op 11 februari j.l. was het een eeuw geleden, dat deze gemeente officieel als Christelijke Gereformeerde Kerk werd geïnstitueerd. Het gebeurde toen onder leiding van Ds. J. Wisse, die daartoe de reis gemaakt had van Den Haag naar het eiland Urk. We kijken daar nu niet meer van op. Sinds de inpoldering van grote gedeelten van de Zuiderzee en de verbetering van de wegen wordt zo'n reis als een kleinigheid beschouwd. In die tijd was het anders. Het kostte heel wat tijd om per trein en boot het eiland te bereiken.

't Was nog in de eerste tijd van de herleefde Christelijke Gereformeerde Kerk. In 1892 was een klein aantal gemeenten blijven voortbestaan na de vereniging tussen de Afscheidenen en de Dolerenden. Op de eerste Synode begin 1893 waren er 8 gemeenten vertegenwoordigd, terwijl één gemeente door de reisgelegenheid geen afgevaardigden kon zenden. Op de tweede Synode in datzelfde jaar zijn er 17 gemeenten. Een jaar later, in 1894, blijken er 11 gemeenten méér te

zijn, die afgevaardigden hebben gezonden. Onder de gemeenten, die erbij gekomen zijn, is ook die van Urk. Aanwezig zijn van Urk de broeders J.J. Bakker en J.J. Kramer.

Opmerkelijk is de verwachting, die ten aanzien van de nieuwe gemeente op de bedoelde Synode werd uitgesproken. Er is in die jaren een Synodale Commissie, die tussen de vergadering van de opeenvolgende synoden veel zaken regelt. Deze commissie brengt ook rapport uit over de "stichting" van Urk. We lezen daarvan: "Voor gelijke arbeid werd Ds. Wisse naar het eiland Urk geroepen waar, gelijk de broeders afgevaardigden der Urker gemeente in ons midden kunnen bevestigen, een ruim arbeidsveld voor de Chr. Geref. Kerk is geopend, nu ook daar de ogen openingen dat velen misleid zijn door de zgn. leiders, die met de stroom meegingen".

Een ruim arbeidsveld...! Ongetwijfeld hoopte men - vooral binnen de gemeente van Urk - oprecht, dat het zo zou worden. Het begin was een klein hoopje. Zeven en twintig leden waren er bij de instituering betrokken, zoals we kunnen lezen in het herdenkingsboek van het 90-jarig bestaan. Bij dit getal zal wel niet gerekend zijn met de doopleden. De verwachting zal er geweest zijn dat meerderen uit de

grote overgebleven Gereformeerde Kerk zich zouden aansluiten. Het bleef bij een geringe toename. Tot bijna aan het eind van de dertiger jaren in onze eeuw was het aantal zielen van de Urker gemeente met kleine schommelingen even boven 150. Het zou dus veel jaren duren dat deze verwachting voor het oog vervuld zou worden. Het gebeurde eerst na de komst van Ds. E. du Marchie van Voorthuyzen tot aan het eind van de jaren '50, ook onder andere dienaren, en later na de scheuring in 1960. Wie had het daarbij kunnen denken dat dit op een aparte wijze werkelijkheid werd in de overkomst van zovelen uit de overgebleven kerk, die uiteindelijk een eigen gemeente vormden en overkwamen naar de Chr. Geref. Kerk! Er zijn dus na honderd jaar twee gemeenten, "Eben-Haëzer" met één predikant en "Maranatha" met drie predikanten. Veel redenen heeft de Heere aan de gemeente van Urk gegeven om Zijn Naam bij honderd jaar voortbestaan te erkennen. Daarbij gaat het niet allereerst en allermeeest om de vermeerdering van het getal. 't Gaat ten diepste om de voortgang van het Woord van vrije genade, om Zijn werk. Daarin heeft de Heere Zijn goedertierenheid en trouw onverdiend willen betonen. Hij heeft willen bewaren bij het beginsel, waarom in het verleden het klein getal eenvoudigen niet met de stroom kon meegaan.

Alleen om de naam?

't Is niet mijn bedoeling allerlei gebeurtenissen aan te halen uit de geschiedenis van de Urker gemeente. Veel valt trouwens te lezen in het herdenkingsboekje, dat al vermeld is en tien jaar geleden verschenen is onder de titel: "'t Christelijke Karkien, 90 jaar geschiedenis van de Chr. Geref. Kerk "Eben-Haëzer" Urk". Liever herinner ik aan het beginsel, waarom de gemeente in 1894 weer opnieuw gestalte kreeg.

Vaak wordt er beweerd, dat het toen alleen maar om de naam "Christelijk Gereformeerd" ging. We kunnen ook zeggen: dat het enkel zou gaan om het behoud van een kerk, die deze naam droeg. Dus niet om het inhoudelijke, dat in die naam uit moet komen. Zo zouden er geen bezwaren geweest zijn, die wezenlijk de waarheid van Gods Woord en de beleving daarvan raken.

We mogen én behoeven geen mensenwerk verheerlijken. Wie de gang van zaken bij het begin van de gemeenten

in 1894 nagaat, zoals die in het bovenvermelde geschrift wordt weergegeven, ontmoet menselijke gebreken, bijoorzaken, beroep op teksten uit Gods Woord buiten het verband enz. Maar door alles heen komt uit, wat de Heere in eenvoud en getrouwheid heeft willen werken. Het was zeker niet enkel om de naam te doen!

Er was liefde tot de Kerk, die door Gods genade een plaats op Urk gekregen had. Men zocht aansluiting aan wat in het verleden geschonken was in de tijd direct na de Afscheiding. Vóór 1834 waren er gezelschappen, die - bij het gemis in de prediking van de predikanten de Hervormde Kerk ter plaatse - gevoed werden met de preken, waarin de diepe tonen van zonde en genade, van de waarachtige bekering en het ware geloof doorklinken. Aan hen deed Ds. H. de Cock vanuit Ulrum de brief toekomen "aan de gelovigen op het eiland Urk". Zelf kwam hij in 1836 naar Urk en preekte over Hebréeën 11:23-26. Die prediking over de keuze van Mozes door het geloof sloot aan bij hen, die de waarheid van Gods Woord in leer en beleving zochten. Zo is daar de gemeente gekomen, die later de naam Christelijke Gereformeerde Kerk kreeg.

Welnu, toen in 1892 de hoofdstroom van de Chr. Geref. Kerk verenigde met de Dolerenden kwam dat op Urk openbaar in een verandering van de naam. De gemeente was niet gekend in de zaak der vereniging. Voor de meesten bleef het verborgen welke gevolgen deze zou hebben voor leer en praktijk. Het was Gods goedertierenheid dat de ogen van sommigen daarvoor wél geopend werden. Men wenste bij de Kerk te blijven, die in belijdenis en praktijk vertolkte wat God in het verleden door middel van de Afscheiding geschonken had. Het was niet de lust om een nieuwe kerk te stichten, men begeerde te blijven wat men was.

Heel duidelijk komt dat uit in de getuigenissen, die bewaard zijn gebleven van hen, die in die dagen de Chr. Geref. Kerk mochten voortzetten. We kunnen hier wijzen op het artikel in het jaarboekje van 1904, dat door Riekelt Hoefnagel geschreven is. Door de geestelijke strijd heen werd het hem onmogelijk om mee te gaan met de verenigde kerk. Het was om de wezenlijke zaken te doen.

In later dagen hoorden we prof. J.J. v.d. Schuit over de eerste periode van de Urker gemeente met liefde vertel-

len. Graag noemde hij de namen van J. Bakker en R. Hoefnagel. Weinigen waren zo verbonden aan Urk als hij. Het was al zo toen hij predikant was in Kampen en Amsterdam, maar het bleef in de tijd dat hij hoogleraar was. Tot in hoge ouderdom preekte hij er telkens. In de tijd, dat ik zelf na de scheuring in 1960 de gemeente mocht dienen, preekte hij op een zondagmorgen over Johannes 3:8: "De wind blaast, waarheen hij wil en gij hoort zijn geluid; maar gij weet niet vanwaar hij komt, en waar hij heen gaat; alzo is een iegelijk, die uit de Geest geboren is". De noodzaak van de wedergeboorte door de Heilige Geest werd onderstreept. Ondertussen vertelde hij hoe hij in de eerste tijd naar Urk kwam en ook van wind wist, gehaald met een botter. Hij wist zich verbonden aan de diepste drijfveer in het voortbestaan van de Chr. Geref. Kerk.

Een eenvoudige herdenkingsdienst

Er is voor de herdenking van het 100-jarig voortbestaan ditmaal geen aparte avond belegd. Vijf en twintig jaar geleden is dat wel gebeurd, toen teruggezien mocht worden naar 75 jaar. 'k Herinner me die avond nog goed. Het was in de jaren dat Ds. H. van Leeuwen er predikant was. Dat het voor deze keer niet in een aparte samenkomst herdacht is, vond zijn oorzaak in de ziekte van Ds. G. Bouw. De kerkeraad stelde het echter wel op prijs dat er op een sobere wijze aandacht aan zou worden besteed. De gelegenheid was daartoe met de Biddag, die juist in de week van herdenken gehouden werd. Als oud-predikant had men mij verzocht die dag te preken en daarbij tevens in de avonddienst iets te zeggen over dit gedenkwaardige feit.

De Biddag wordt in Urk altijd eerder gehouden dan in de meeste gemeenten van ons vaderland. In verband met de visserij is die dag op de tweede woensdag van februari. Er is dan in alle kerken dienst, zowel 's morgens als 's avonds, op dezelfde tijden als men op zondag gewoon is. Ook de gemeenten, die vacant zijn, hebben dan een predikant. De opkomst is weinig of niets anders dan in de normale zondagse diensten. Ik heb het ook ditmaal als een voorrecht ervaren, dat er zoveel ouderen en jongeren in de kerk zijn en dat er zo geluisterd wordt naar de prediking van zonde en genade.

In de avonddienst was de prediking over Jeremia 2:2... "Ik gedenk der wel-

dadigheid uwer jeugd, der liefde uwer ondertrouw, toen gij mij nawandeldet in de woestijn, in onbezaaid land". De nadruk werd gelegd niet op ons gedenken, hoezeer of de Heere daar-toe roept, maar op Gods gedenken. De Heere gedenkt aan Israëls eerste tijd, de eerste liefde. Het was Zijn weldadigheid, Zijn goedgunstigheid dat die tijd er was. Hij heeft Zijn volk aan Zich door Zijn genade verbonden. Dat gaf vrucht in het hart en leven van dat volk.

Die herinnering was er om het volk te verootmoedigen. De Heere wijst op dat eerste begin opdat het volk zou zien, hoe het ver van de Heere is afgedwaald. Er is geen reden om na honderd jaar onszelf te verheffen. Er is veel veranderd. De gemeente is groot geworden. Er is ook veel dat aan moet klagen: wereldgelijkvormigheid, weinig geestelijk verstaan van de waarheid Gods. De klacht van de Verhoogde Christus moet doorklinken en ter harte genomen worden: "maar Ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde verlaten hebt". Gods Geest verootmoedigt, bijzonder tegenover de

goedheid Gods in het verleden.

De Biddagpsalm werd gezongen: "gedenk niet meer aan het kwaad, dat wij bedreven..."

Het wonder blijft dat de Heere zó spreekt: Ik gedénk... Er is in Christus het gedenken Gods waarin Zijn trouw uitkomt ondanks alle ongerechtigheden en afmakingen. Hij blijft de Getrouwe. Hij betoont dat in de Zijnen. Hun hart wordt door genade verbroken om het alleen van Hem in ware verootmoediging te verwachten. Zo is er uitzicht voor de Kerk ook in deze tijd. 't Gaat er voor ons persoonlijk om levend lid van de Kerk te zijn. Van harte mogen we de gemeente van Urk, Eben-Haëzer, voor de toekomst Gods zegen toewensen. De Heere gedenke Ds. G. Bouw en zijn gezin en geve dat hij weer helemaal arbeiden mag in de gemeente. Hij geve getrouwheid aan de waarheid Gods, die in het verleden door Zijn genade is uitgekomen. "Houdt dat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme".

D. Slagboom.

geboren vijandschap in tot openbaring. We kunnen daarin volharden tot onze dood toe. Doch dan zullen we het moeten opgeven, als Hij zal zeggen: Gij hebt niet gewild.... Dan zal het geweten dit "Zijn spreken" moeten beamen. We kunnen met onze onwil ons nooit verschuilen achter onze onmacht, hoewel de mens dit altijd weer zoekt te proberen.

Als Zijn woorden door ons ter harte worden genomen, dan komen we er achter wie we zijn. Dan worden we ontdekt. Datgene wat voor mensen verborgen is, en wat we nooit tegen mensen zullen vertellen, dat wordt ons dan door Hem verteld. Het wordt dan ook "als waarheid" aangenomen. Weten jullie daarvan? Dan kom je niet als een nette jongen of meisje uit de bus, doch als een grote zondaar. En daar is de Heere Jezus nu juist goed voor. Hij is niet gekomen om rechtvaardigen tot bekering te roepen, maar zondaren.

Jezus heeft tot die vrouw niet alleen ontdekkend gesproken, doch ook bevrijdend, al staat ook dit niet met zoveel woorden in het evangelie van Johannes beschreven. Doch het gehele verband toont dit aan. Zo doet de Heere dat nog. Zijn ontdekkende woorden beschamen ons. En Zijn verblijdende woorden, het evangelie, verblijden ons. De zonden hebben droefheid tot gevolg. Te horen dat er bij de Heere vergeving te verkrijgen is, maakt "ontdekte zondaren" alleen maar blij.

Terwijl Jezus bezig was met deze vrouw te spreken, en deze vrouw bezig was met Jezus te spreken, kwamen de discipelen terug, uit de stad. Zij waren eten wezen kopen. Dat was ook nodig. De mens heeft niet alleen een ziel, maar hij heeft ook een lichaam, dat zijn behoeften kent. Zij zullen blij geweest zijn, dat zij voldoende eten hebben kunnen kopen, om hun Meester er mee te kunnen voeden. Ook dat is een wonder. Want de Heere Jezus, die God is, en aan niets behoefte heeft, Die Zelf alles geeft, heeft mens willen worden, en heeft als mens behoefte aan eten en drinken gekend.

Wij hebben daar ook behoefte aan. Gelukkig dat het onder ons nog voldoende te verkrijgen is. Daar denken we meestal niet aan. Hoevelen zijn er niet die aan het allernodigste gebrek hebben? Zij moeten honger lijden en komen niet zelden van de honger om. Dat wij nog voldoende te eten hebben, dat hebben we niet verdiend. Dat mag

Voor de jeugd

De Samaritaanse vrouw (28)

"En daarop kwamen Zijn discipelen en verwonderden zich, dat Hij met een vrouw sprak. Nochtans zeide niemand: Wat vraagt Gij? Of wat spreekt Gij met haar?"

Joh. 4:27

Beste jongelui!

"Ik ben het, die met u spreek". Dat zijn woorden van de Heere Jezus. Die hebben de vorige keer nog al wat aandacht gekregen. Hebben zij ook onze aandacht gehad? Want Hij spreekt altijd. Hij doet dat op alle mogelijke wijzen. We hebben daarop gewezen. Hij sprak eerst tot die vrouw. Dit had tot gevolg dat die vrouw ook tot Hem ging spreken. Zo kwam het tot een spreken "met" haar. Hij heeft tot die vrouw veel meer gezegd, dan Johannes ons meedeelt. Hij heeft haar ganse leven bloot gelegd. Hij heeft "ontdekkend" tot haar gesproken. Dat kan ten diepste Hij alleen. Want Hij weet onfeilbaar wat er leeft in de mens. Hij weet ook onfeilbaar wat er leeft in mij en jou. Dat die vrouw naar Hem luisterde, is een wonder te achten. Haar oren waren geopend. Dat deed de Heere, zonder dat die vrouw dit allemaal netjes kon omschrijven.

Haar ogen waren ook geopend. Want zij heeft gezegd: "Ik zie, dat Gij een profeet zijt."

Deze twee wonderen gebeuren nog, als de Heere met ons in gesprek treedt. Hij opent dan de oren en de ogen, ook het hart. Ja, alles gaat open. Gebeurt dat nu bij elk mens? Neen, dat gebeurt alleen bij diegenen die van eeuwigheid tot de zaligheid uitverkoren zijn. Doch daar heeft deze vrouw van te voren niets van geweten. Niemand weet dat van te voren. Dat is een verborgenheid. En de verborgen dingen zijn voor de HEERE onzen God. Doch de geopenbaarde zijn voor ons en onze kinderen. Dat brengt voor ons een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Want als de Heere tot ons spreekt door Zijn woord, of op welke wijze ook, en het wordt door ons niet ter harte genomen, dan is het onze eigen schuld, als we verloren gaan. Terwijl als we het ter harte nemen, het een gevolg is van Gods vrijmachtig welbehagen.

We kunnen dan vanuit onze arglistigheid wel proberen om God de schuld te geven, als we blijven die we zijn, doch dan komt daarin alleen onze aan-

ook wel eens worden overdacht. We zeggen dit wel. Doch om dit te beleven hebben we ook al weer genade nodig. We zijn in alles van de Heere afhankelijk.

Zij zien dat Jezus met een vrouw sprak. En dan nog wel met een Samaritaanse, terwijl zij niet wisten hoe slecht deze vrouw was. Want dan zouden zij zich nog meer verwonderd hebben. Dat zij zich verwonderden behoeft ons niet te verwonderen, als je weet hoe de verhoudingen lagen in die tijd. Want het werd als onbehoorlijk geacht om in het openbaar met een vrouw te spreken. En dat gebeurde nu. De discipelen werden er stil van. Hun monden vielen dicht. Ze hebben er een ogenblik naar staan te kijken. Jezus spreken met een vrouw. Hoe kan dat? Past dat wel? Dergelijke vragen speelden zich af in hun hoofden. Doch niemand durfde Hem iets te vragen of te zeggen. "Nochtans zeide niemand: Wat vraagt gij? Of: Wat spreekt gij met haar?" Dat zij niets durfden te zeggen of te vragen, omtrent Zijn spreken met deze vrouw, getuigt van eerbied voor de Heere Jezus. Zij hadden nog nooit enig kwaad in Hem kunnen ontdekken. En daarom durfden zij nu ook niets kwaads te vermoeden, al was deze vrouw in hun ogen toch een "vreemde vrouw".

Wij leven nu in een andere tijd. Dat mannen met vrouwen spreken, vinden wij heel gewoon. Niemand zal zich daar over verwonderen. Toch is het spreken met "vreemde vrouwen" niet altijd zonder gevaar. Ik denk hier aan hetgeen Salomo zegt in Spr. 23:26-34: "Mijn zoon, geef Mij uw hart, en laat uwe ogen mijne wegen bewaren; want een hoer is een diepe gracht; en een "vreemde vrouw" is een enge put; ook loert zij als een rover, en zij vermenigvuldigt de trouweloozen onder de mensen. Bij wien is wee, bij wien, och arme! bij wien gekijf, bij wien het geklag, bij wien wonden zonder oorzaak, bij wien de roodheid der ogen? Bij degenen die bij de wijn vertoeven, bij degenen die komen om gemengden drank na te zoeken. Zie den wijn niet aan, als hij zich rood vertoont, als hij in de beker zijn verve geeft, als hij recht op gaat; in zijn einde zal hij als een slang bijten, en steken als een adder; uwe ogen zullen naar "vreemde vrouwen" zien, en uw hart zal verkeerdheden spreken; en gij zult zijn gelijk een die in het hart van de zee slaapt, en gelijk een, die in het opperste van de mast slaapt."

Ik geloof hier met een ernstige waarschuwing te doen te hebben, bijzonder aan het adres van jonge mensen. Daar is tegenwoordig veel verslaving. Dat brengt jongens en meisjes op plaatsen, waar men niet behoort te komen. Waar gedronken en gegokt wordt. Waar men tot daden komt die levensgevaarlijk zijn. Dat er onder bepaalde omstandigheden "afstand" in acht genomen wordt, lijkt mij altijd nog een verstandige zaak. Wees voorzichtig als het over omgang met "vreemde vrouwen" gaat. Menigeen is daardoor al in een enge put en in een diepe gracht van ellende terecht gekomen. Niettemin is het Jezus toevertrouwd om met "vreemde vrouwen" te spreken. Hij doet dat nooit met enige kwade bedoeling. Integendeel. Hij is niet gekomen om te "verderven", maar om te "behouden". Daar is de Samaritaanse vrouw een voorbeeld van. Laat dit ons tot lering strekken. Ik moet weer gaan eindigen. Jullie aller vriend

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbesprekingen

M. Golverdingen v.d.m., **DS. G.H. KERSTEN**, Facetten van zijn leven en werk, 384 blz. f. 44,50, uitgeverij Den Hertog B.V.-Houten. Ruim twintig jaar geleden is een eerste druk van dit boek verschenen. Omdat er geen Kersten-archief is, is het niet mogelijk een volledig beeld van ds. G.H. Kersten te geven. Er is daarom niet gekozen voor een strikt chronologische opzet, maar voor het schetsen van een aantal facetten uit zijn leven en werk. Op blz. 10 kunnen we lezen hoe de derde druk is herzien en uitgebreid. Zo zijn de hoofdstukken 8 t/m 13 geheel nieuw. Het boek leest vlot en bevat veel illustraties. De grote betekenis van ds. G.H. Kersten voor de opbouw van gereformeerd kerkelijk leven, gereformeerd onderwijs en gereformeerde politiek wordt getekend. Het oprichten van een Theologische School en het ontstaan van de SGP komen uiteraard uitvoerig aan de orde. Zijn zitting nemen in de Tweede Kamer riep bezwaren op in eigen kring. Grote betekenis heeft hij ook gehad als dienaar des Woords. Hij bracht een schriftuurlijk-practische prediking die naar twee zijden corrigerend werkte: aan de ene zijde koos hij positie tegenover een dor intellectualisme en aan de andere zijde tegenover een afstemmen op het gevoelsle-

ven. Op blz. 274 wordt gesteld dat wij de visie van ds. Kersten op Nederland als het Israël van het Westen niet in alles behoeven te delen. Ook worden er vraagtekens gezet bij het optreden van Kersten in de eerste jaren van de bezettingstijd. In de prediking heeft ds. Kersten duidelijk gewezen op het enige fundament: Jezus Christus. Aan het eind van het boek vinden we een bijlage met diverse brieven van ds. Kersten die van aantekeningen zijn voorzien. Tenslotte volgt een beknopte bibliografie, een overzicht van de predikanten in de Gereformeerde Gemeenten, noten, literatuur en een register van persoonsnamen. Een lezenswaardig, waardevol boek, zeker voor hen die zich willen verdiepen in de geschiedenis van politiek en kerk.

Dr. H. Florijn, J. Mastenbroek, **GERIT HENDRIK KERSTEN**, Grenswachter en gids van de Gereformeerde Gemeenten, 216 blz., f.45,-, Uitgeverij de Groot Goudriaan-Kampen. Ds. A. Moerkerken heeft een "Ten geleide" geschreven. Daarin schrijft hij over de prediking van ds. Kersten: "Tenslotte is zijn prediking mij lief geworden vanwege het tere evenwicht, dat hij wist te bewaren tussen enerzijds het besef, dat buiten de Middelaar geen zaligheid is, en anderzijds de overtuiging, dat reeds de eerste traan, uit de ware droefheid naar God geschreid, een vrucht is van het werk des Geestes. Nooit wordt hij een harde drijver der bewuste rechtvaardigmaking, maar nooit ook geeft hij zielen rust op gemoedelijke gronden buiten Christus." In het woord vooraf van dr. H. Florijn en J. Mastenbroek staat dat het een goede gedachte leek 45 jaren na het overlijden van ds. Kersten dit boek samen te stellen. Het boek bevat de volgende hoofdstukken: Levensloop van ds. G.H. Kersten, grenswachter en gids van de Gereformeerde Gemeenten, Dr. H. Florijn. Ds. G.H. Kersten als prediker, Ds. F. Mallen. Geen water bij de wijn, Ds. G.H. Kersten als politicus, Dr. W. Fieret. Ds. G.H. Kersten als polemicus, Drs. J.J. Grandia. Ds. G.H. Kersten als kerkhistoricus, H. Hille. Ds. G.H. Kersten en het onderwijs, Drs. J. Schipper. Van en over ds. G.H. Kersten, Dr. H. Florijn. Tenslotte volgt een register van persoonsnamen en personalia van de medewerkers. In het hoofdstuk over ds. Kersten als polemicus komen de zogenaamde drierbondenleer en de leeruitspraken van

1931 uitgebreid aan de orde. Ds. Mallan geeft in zijn bijdrage o.a. herinneringen weer aan een catechisatieles die onverwacht door hem moest worden gegeven. Onder de bespreking kwam ds. Kersten binnen, maar student Mallan moest gewoon doorgaan. Een inhoudsvol boek, waarin vanuit verschillende gezichtspunten en op persoonlijke titel veel uit het leven en werk van ds. Kersten naar voren komt.

Ds. Tj. Boersma, **MIDDENIN DE EINDSTRIJD**, Een praktische uitleg van Openbaring, 220 blz., f.27,50, Uitgeverij De Vuurbaak Barneveld. Achterin het boek zijn bij elk hoofdstuk gesprekspunten te vinden, die het spreken en nadenken over de inhoud vergemakkelijken. Wat de literatuur-opgave betreft misten we de oudvaders zoals Brakel en schrijvers uit later tijd zoals ds. E. van Meer, ds. F. Mallan en ds. J. van Amstel. Het boek is actueel, maar zou aan waarde hebben gewonnen wanneer een en ander van genoemde schrijvers verwerkt zou zijn.

Ds. C. den Boer, **1 KORINTHE 12-16**, deel 3, 291 blz., f.37,90. Uitgeverij Kok Voorhoeve-Kampen. Ook dit derde deel over de eerste brief van de apostel Paulus aan de gemeente van Korinthe is voorzien van kanttekeningen, voetnoten en tekstverwijzingen. Na ieder hoofdstuk zijn gespreksvragen opgenomen. Ook dit deel is zodoende geschikt voor persoonlijke bijbelstudie en voor gebruik op verenigingen.

Van de vereniging tot opbouw en bewaring van het gereformeerde leven "Schrift en Getuigenis" ontvingen wij een 6e brochure ter gelegenheid van het 25 jarig-bestaan van deze vereniging getiteld: "Om het Woord Gods en het getuigenis van Jezus". Aangetoond wordt dat het noodzakelijk was en is een dam op te werpen tegen de nieuwe theologie binnen de Gereformeerde Kerken. Wie het wil lezen dient f.3,50 te storten op giro 1599800 tnv Schrift en Getuigenis te Delft o.v.v. "brochure 6".

Dr. J. Douma, **SEKSUALITEIT EN HUWELIJK**, deel 6 uit de serie ethische bezinning die uit 15 delen

bestaat en nu compleet is. Het boek bevat 168 blz. en kost f.27,50. Uitgeverij van den Berg Kampen. Douma schrijft over seksualiteit zoals die binnen het huwelijk beleefd mag worden. De negatieve visie van Augustinus wordt bestreden. Ontsporingen komen aan de orde en kenmerken van het huwelijk worden gegeven. Gezinsvorming wordt besproken. We zijn het niet met alles eens en zeker niet met de visie van de auteur op het Hooglied (blz. 62 en 63). Dit neemt niet weg dat het boek veel stof geeft tot nadenken, afwegen en standpuntbepaling in onze tijd.

Dr. H.F. Kohlbrugge, **HEBREEEN 1-6**, Schriftverklaringen, 238 blz., f.23,90, Uitgeverij den Hertog B.V. - Houten. In de verantwoording schrijft de uitgever dat datgene wat van Kohlbrugge is bewaard gebleven aan verklaringen over de Brief aan de Hebreëen in drie delen zal worden uitgegeven. Het eerste deel is nu uitgekomen. Er is geput uit het "Amsterdamsch Zondagsblad tot Getuigenis der Waarheid". De spelling is hedendaags. Liefhebbers van Kohlbrugge zullen dankbaar zijn voor deze uitgave.

Ds. G. Gunnik, **VREDE DOOR VRIJSPRAAK**, bijbelstudie over de brief van Paulus aan de christenen te Rome, 112 blz., f.14,75, Uitgeverij De Vuurbaak Barneveld. Een bundel bijbelstudies met gespreksvragen en verwijzing naar andere literatuur. Allereerst bestemd voor jongeren die in verenigingsverband de brief aan de Romeinen willen bestuderen. In de literatuurlijst misten wij de naam van A.F.N. Lekkerkerker. De bundel zal vooral in eigen kerkelijke kring (Gereformeerde Kerk vrijgemaakt) gebruikt worden.

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer (B.K.G.M.)

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

**Bemiddeling Kraam-
en Gezinszorg Meijer**

Telefoon 02943 - 1145, mevr. J. Meijer.

MEDISCHE NOOD!!

In Zuid-West China

Vanuit de bergdorpen in Zuid-West China is de zeer dringende vraag gekomen om medische klinieken. In deze omgeving is geen enkele medische zorg. Christen artsen willen daar gaan werken. Deze kliniekjes zullen worden gebouwd in plaatsen waar de huisgemeenten samenkomen. Ze kunnen dan fungeren als kleine zendingsposten. De bouw en inrichting van een kliniek kost f 50.000.-. Kunnen we met uw hulp 3 kliniekjes bouwen? De bergbewoners zien met grote belangstelling uit naar uw antwoord.

ONTVANGEN: f 28.500.-

NOG NODIG: f 121.500.-

Postgiro 31 55 32

Stichting "Bonisa-Zending"

Schoolstraat 17, 2161 HB Lisse, of op rek. 33.65.54.613 van Rabobank te Lisse, t.n.v. Stichting BONISA-zending. Gironr. van de Rabobank 183525.

Lezingen en informatie met of zonder dia's voor verenigingen en scholen kunt u aanvragen bij dhr. T. Schultink, tel. 05270-15063, Donastraat 5, 8303 WL Emmeloord.